

REGIONAL PLAN FOR GUDBRANDSDALSÅGEN MED SIDEVASSDRAG HØRINGSUTTALELSE FRA ØYER KOMMUNE

Vedlegg:

- Regional plan for Gudbrandsdalslågen med sidevassdrag
- Handlingsprogrammet

- Planen i sin helhet finnes under www.oppland.no/horinger

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

- Kunnskapsgrunnlaget
- Veiledning og råd for planlegging og gjennomføring av tiltak for å redusere flom- og skredskader

Sammendrag:

Fylkeskommunen har sendt regional plan for Gudbrandsdalslågen med sidevassdrag på høring. Det er foreslått tiltak innen mange forskjellige områder. Det som berører Øyer mest direkte er forslag om med flomvegstunnel ved utløpet av Losna.

Kommunen slutter seg i hovedsak til planen, og peker på betydningen av at fylkeskommunen tar ansvar for å koordinere oppfølging, og at alle kommuner og etater stiller med nødvendige ressurser for gjennomføring og vedlikehold av tiltak.

Saksutredning:

Fylkestinget har vedtatt å sende regional plan for Gudbrandsdalslågen med sidevassdrag på høring. Høringsfristen er 10.11.2017. Øyer kommune har bedt om utsatt høringsfrist for at saken skal kunne behandles av Kommunestyret. Plandokumentene ligger på www.oppland.no/horinger.

Planforslaget er utarbeidet av Oppland fylkeskommune i fellesskap med fylkesmannen i Oppland, NVE, kommunene i Gudbrandsdalen, Bane Nor, Statens vegvesen og Kartverket.

En regional plan er ikke juridisk bindende, men har følgende virkning: Planen skal legge til rette for den kommunale planleggingen, for regionale og statlige myndigheters planlegging og virksomhet i planområdet. Berørte myndigheter kan fremme innsigelse til nye kommunale planer som ikke er i tråd med den regionale planen.

Det er lagt ned et omfattende arbeid fra alle aktørene i planarbeidet over en lang periode for å sikre grundig kunnskapsgrunnlag og en godt gjennomarbeidet plan. Planmaterialet er omfattende, så i denne saksutredningen blir det gitt noe leseveiledning til dokumentene.

Det er ingen automatikk i at tiltakene i planen blir gjennomført, men planen bør være retningsgivende for de ulike etaters prioritering av tiltak og samhandling. Foreslåtte tiltak vil kreve søknad og tillatelse fra de ulike etater.

Planen består av fire dokumenter:

- Planen
- Handlingsprogrammet
- Kunnskapsgrunnlaget
- Veiledning og råd for planlegging og gjennomføring av tiltak for å redusere flom- og skredskader.

Plandokumentet beskriver alle tiltak som foreslås gjennomført, samt retningslinjer for planlegging etter plan- og bygningslova og faglige råd for jordbruk, skogbruk og vegforvaltning.

Handlingsprogrammet inneholder oversikt over alle ulike tiltak og oversikt over hvem som er ansvarlig for initiering av tiltakene og medansvarlig for tiltak. Tiltakene er prioritert i tre grupper.

Kunnskapsgrunnlaget har en samla oversikt over alle undersøkelser og utredninger som er brukt som bakgrunn for planen.

Veiledningsdokumentet gir råd for planlegging og gjennomføring av tiltak for å redusere flom- og skredskader. Her beskrives roller og ansvar, arealplanlegging, drift og vedlikehold av sikringstiltak, råd for jord- og skogbrukstiltak, organisatoriske tiltak, tilsyn, varsling og beredskap.

Fylkeskommunen ber særlig om innspill på:

- Hvem bør stå som ansvarlig for det enkelte tiltak, og hvem er interessenter/medansvarlig
- Prioriteringsrekkefølge av tiltak og periode for tiltaksgjennomføring
- Er det tiltak som bør ut av planen og evt. nye tiltak som bør inn
- Mandat og sammensetning av gruppe med ansvar for oppfølging av planen.

I utredninga nedenfor er det fokusert på det som antas å ha størst interesse for Øyer kommune.

Plandokumentet

Sammendrag av plandokumentet kan leses i hoveddokumentet (*side 4 til 7*), og omtales ikke noe utover det her.

Bakgrunn for planarbeidet (side 11): Mange alvorlige hendelser de siste årene som viser at elvene har betydelig flom- og skredrisiko. Derfor ble det vedtatt å utarbeide en helhetlig plan for Gudbrandsdalslågen med sideelver. Arbeidet startet høsten 2013.

Hovedmål: Bidra til økt sikkerhet mot flom- og skredskader samtidig som vann, natur- og friluftsverdiene ivaretas.

En forventer følgende effekter av planen:

- Helhetlig planlegging
- Økt kompetanse og bevisstgjøring
- Enklere og bedre saksbehandling for vassdragssaker
- Bedre samarbeid mellom ulike aktører på tvers av sektorer og kommunegrenser
- Færre skader som følge av flom og skred.

Kunnskapsgrunnlaget (side 259)

Hydraulisk modell for deler av Lågen (Nord-Sel – Mjøsa) er laget for å kunne beregne effekter av flom og en rekke aktuelle tiltaks virkning på vann-nivået i elva. Svært omfattende arbeid som danner viktig grunnlag for vurdering av tiltak i hovedvassdraget. Egen rapport.

Sedimentkilder og massetransport: Kartlegging og analyse av erosjon og sedimenttilførsel fra de viktigste kildene/sideelvene i nedbørfeltet. Egen rapport fra NVE.

Tiltak i sidevassdrag: På bakgrunn av sedimentkilderrapporten har en vurdert en rekke tiltak i tilløpselver til Gudbrandsdalen, Otta, samt i Gausa. Det er ingen sidevassdrag som er vurdert i Øyer kommune.

Konsekvensvurdering: Alle tiltak er konsekvensvurdert, ut fra temaene flomsikkerhet, næringsliv, landskapsbilde, nærmiljø og friluftsliv, naturmangfold, kulturmiljø og naturressurser.

Fisk: Kartlegging av viktige funksjonsområder for fisk i Gudbrandsdalen.

Skaderegistreringer: Naturskadesaker etter flommene i 2011 og 2013 er delvis registrert i Gausdal og midtdalskommunene. Ikke fullstendig for hele området.

Pilotprosjekter:

- Prosjektering og planlegging av masseavlagringsbasseng i Frya
- Helhetlig overvannsplan for Follebu.

Masseuttak i vassdrag som flomsikring (side 27)

Ved bruk av den hydrauliske modellen har en kommet til at masseuttak og senking av elveløpet vil ha liten effekt på vannivået der det er breie og stilleflytende områder med lite fall.

Masseuttak i tilløpselver/sidebekker kan ha bedre effekt. Det anbefales faste uttaksområder, og at det lages reguleringsplaner som styrer uttaket. Det er ikke foreslått tiltak i Øyer kommune.

Flomvoller (side 50): Her er vurdert større tiltak i Gudbrandsdalen, men ikke i Øyer.

Tiltak for å redusere flomvannstanden på Losna (side 55)

I Øyer kommune er det vurdert tre aktuelle tiltak:

1. 1. Senking av Trettenstrykene ved å ta ut store mengder grus og stein for å senke vannstanden permanent.
2. Heve-senketerskel på Trettenstrykene, dersom en kombinerer en senking av Trettenstryka men med en heve-senke terskel oppstrøms det senkende området vil en kunne i varetta normalvannstand, men kunne senke flomvannstand.
3. Flomvegstunnel, etablering av en flomvegstunnel fra ovenfor Trettenstryka, og ned forbi strykpartiet. Vurderes med 3 ulike kapasitet, 500, 1000 eller 1500m³. Ved stor flom kan en da tappe ekstra vann gjennom tunnelen, noe som kan påvirke flomvannstanden helt opp til Frya.

Konsekvensene med senkning av vannstand Trettenstrykene vil ha mest negative konsekvenser for naturverdiene og det går ikke videre med disse forslagene. Planforslaget anses som mest aktuelt er å etablere en flomvegstunell fra utløpet av Losna.

Kompetansetiltak og samarbeid (side 63)

Det er gjennomført noe kompetansetiltak i planperioden, bl.a. om hva en må ivareta ved vegbygging for å sikre seg mot flomskader. Det foreslås kurs innen arealplanlegging, bruk av flomvegskart, saksbehandling og bygging av vegger, tiltak i vassdrag m.m.

Overvåking og varsling (side 68)

Det foreslås nye sedimentmålestasjon med vannføring/vannstand, men ingen av disse ligger i Øyer kommune.

Endringer i nasjonale rammebetingelser (side 71)

- Endring i naturskadefondsordningen: Bør i større grad gi mulighet til å bekoste oppgradering av skadeobjektet for å tåle en 200 års hendelse.
- Flom- og skredsikring av dyrka mark: Dyrka mark er lågest prioritert av flomsikringstiltak, og med tilgjengelige rammer så brukes alt på andre formål som er prioritert høyere. Jordvern og matsikkerhet står høyt, og det er en kjensgjerning at hvert år ødelegges store avlinger av oversvømmelse og erosjon.
- Differensiert skadeserstatning langs vassdrag: Tradisjonelt har flomvoller blitt bygd langs elvekanten. Hensyn til miljøet og plass til vatnet i en flomsituasjon tilsier at det kan være aktuelt å bygge flomvollen lengre vekk fra elva. Jordbruksareal på utsida av vollen bør da få restriksjoner på hva arealet brukes til for å unngå jorderosjon, dvs. korn og poteter er lite aktuelt. Til gjengjeld får de her kompensasjon gjennom et økt årlig tilskudd eller lettere tilgang til erstatning ved flomskade.
- Avklaring av planbestemmelser bør utformes ift. sikring mot flom og skred, f.eks. der naturskade kan oppstå utenom et utbyggingsområde.
- Endring av Norsk PFEC Skogstandard for bedre å ivareta hensyn til erosjons- og rasfare.
- Økt bruk av vernskog som vern mot naturskader.
- Endra forskrift for verneområder der det er behov for skjøtsel av kantvegetasjon for å redusere flom- og skredskade.

Regionale retningslinjer for planlegging, bruk og sikring av flom- og skredutsatte arealer (side 76)

Disse retningslinjene er førende for kommunal planlegging etter plan- og bygningsloven, og er derfor det som er mest forpliktende for kommunene. Retningslinjene gjelder for

- arealplanlegging (kunnskapsbasert, klimapåslag, helhetlig nedbørfelt, lokal fordrøying, åpne vassdragsløsninger, naturfare i plankart, vedlikehold av sikringsanlegg), og
- masseuttaksområder og masseavlagringsbassenger (når på året uttak skal skje, profilering og regler for når bassenget skal tømmes, mellomagring av masse).

Regionale faglige råd for bruk og sikring av flom- og skredutsatte arealer (side 78):

Gjelder jordbruk, skogbruk, veger og helhetlig vannhåndtering.

Handlingsprogram

Handlingsprogrammet ligger vedlagt. I handlingsprogrammet er enkel beskrivelse av tiltaket, prioritering, hvem som har ansvar for å initiere gjennomføring av tiltak, medansvar og interessenter, og år. Programmet skal rulleres årlig, med en mer omfattende rulling hvert fjerde år.

Det er brukt slik prioriteringsrekkefølge:

1. Liv og helse – boliger, institusjoner
2. Annen eksisterende bebyggelse og infrastruktur
3. Dyrka mark

Første prioritet bør gjennomføres først, og det bør jobbes med offentlig kostnadsdekning av disse. Prioritert 3 er det ikke sikkert det blir gitt offentlige midler til, men at de står på lista kan gjøre at det er enklere å få godkjent planer for gjennomføring av tiltaket.

Tiltak som direkte gjelder Øyer:

<i>Tiltak</i>	<i>Sikrer</i>	<i>Prio</i>	<i>Ansvar for initiering</i>	<i>Medansvar/ medinteressent</i>	<i>År</i>
Tretten (15 c, d) Flomveistunnel ved Trettenstrykene Tiltaket vil kreve ytterligere utredninger før man kan ta standpunkt om tiltakene skal gjennomføres	Infrastruktur og dyrka mark	2	NVE	NVE	2018-2021

Dokumentene Kunnskapsgrunnlag og Veiledning og råd for planlegging og gjennomføring av tiltak for å redusere flom- og skredskader omtales ikke nærmere. Disse er tilgjengelige på fylkeskommunens nettside for spesielt interesserte.

Vurdering:

Det er et veldig stort og omfattende arbeid som her er gjennomført. Det har tatt lang tid, men det synes som det er gjort solid grunnlagsarbeid som kommer til nytte videre. Planen

hviler derfor på et solid faglig grunnlag. Planen er ikke endelig og uttømmende, men er laga slik at den skal være enkel å rullere ut fra ny kunnskap og nye behov som oppstår.

Øyer kommune har vært involvert i oppstarten av arbeidet og ved innhenting av lokalkunnskap for Øyer. Gausdal kommune har vært involvert i hele prosessen og har representert Lillehammer regionen i både prosjektgruppe og arbeidsgruppe.

Masseuttaksområder og masseavlaeringsdammer

I planen er ingen av sideelvene til Lågen i Øyer kommune vurdert, men rådmannen mener det bør vurderes tilrettelegging for å unngå ytterligere sedimentering i utløpende av sidevassdragene i Øyer. Dette gjelder i første rekke Kramperudåa, Nordre Brynsåa, Søndre Brynsåa og Mosåa. NVE arbeider med flomsikringsplaner for Kramperudåa, Nordre Brynsåa og Mosåa. Eventuelle tiltak bør innarbeides i disse planene.

Øyer kommune stiller spørsmål om det er aktuelt for kommunen i samarbeid med NVE å vurdere og utarbeide uttaksplaner/reguleringsplaner for sidevassdrag i Øyer som fastsetter masseuttaksområder/masseavlaeringsdammer og regler for vedlikehold av anleggene.

Flomvegstunnel ved Losna

Flere forskjellige tiltak er vurdert for å senke flomvannstanden i Losna, samt tiltak i Ringebu/Fåvang for å redusere oversvømmelsene. Ut fra de vurderingene som foreligger synes det som at en flomvegstunnel kan gi absolutt størst effekt, og med mindre miljømessige konsekvenser enn for flere av de andre aktuelle tiltakene. Etersom dette også kan ha effekt for hele strekningen opp til Frya vil Øyer kommune støtte at dette tiltaket vurderes videre. Ut fra den store potensielle effekten mener rådmannen at dette tiltaket bør få første prioritet i stedet for prioritet 2. Tiltaket gjelder for et svært stort område, og det er naturlig at NVE tar ansvaret for dette. I den videre utredningen av flomvegstunnelen ønsker Øyer kommune å påpeke at det er viktig at man i prosessen ser på hvordan overskuddsmasser fra tunnelen skal håndteres.

Etablere gruppe for oppfølging av planen

Dette er et veldig viktig tiltakspunkt. Gjennomføringen utløser behov for store økonomiske midler, det er mange etater/instanser involvert, og det skal skje jevnlig rulling. Dette krever tett oppfølging, koordinering og pådriverfunksjon for at de viktige tiltakene i planen skal bli gjennomført. Det er positivt at dette er stadfesta i planen, og at fylkeskommunen er tillagt dette ansvaret. Rådmannen mener at dette er riktig plassering for oppfølging av en regional plan, og forventer at fylkeskommunen stiller med nødvendige ressurser til dette arbeidet.

Rådmannen mener at det er mange gode tiltak lagt inn under kapitlene kompetansehevingstiltak og forpliktende samarbeid. Dette er viktige områder for forebyggende arbeid, og vi vil igjen peke på nødvendigheten av oppfølging av dette fra fylkeskommunen, fylkesmannen og de andre som har fått ansvar, da dette er en type tiltak som har lett for å bli glemt.

Videre er det også positivt at planen tar opp forslag til endrede rammebetingelser, og rådmannen peker på viktigheten av at disse punktene følges opp overfor statlige

myndigheter. Når det gjelder naturskadeordningen mener rådmannen at denne ordningen også bør omfatte sikringstiltak for å forebygge nye flomskader. Videre vil rådmannen nevne inkonsekvensen i at det ikke stilles midler til rådighet for å sikre matjord og god dyrka mark mot flom, når samtidig jordvern og matvaresikkerhet er tillagt så stor betydning fra regjeringen. Vi støtter at midler til flom- og skredsikring av dyrka mark bør inn i statsbudsjettet (pkt. 13.2). I handlingsprogrammet side 2 står det at dette bør inn i jordbruksforhandlingene, men vi mener at det også her bør stå statsbudsjettet.

Rådmannens forslag til innstilling:

1. Øyer kommune mener at Regional plan for Gudbrandsdalslågen med sidevassdrag er et veldig godt redskap for videre arbeid med å redusere flom- og skredskader, og tilrår at planen godkjennes i hovedsak slik den foreligger.
2. Oppfølging av tiltaket med flomvegstunnel ved utløpet av Losna bør gis prioritet 1. Videre ber Øyer kommune at det i den videre utredningen av tiltaket flomvegstunnelen ser på hvordan overskuddsmasser fra tunnelen skal håndteres.
3. Utløpene for sidevassdragene i Øyer bør tas med inn i den regionale planen, dersom disse ikke allerede er ivaretatt i egne planer for flomsikring utarbeidet av NVE.
4. Øyer kommune mener det er positivt at planen tar opp forslag til endrede rammebetingelser, og påpeker viktigheten av at disse punktene følges opp overfor statlige myndigheter. Når det gjelder naturskadeordningen bør denne ordningen også omfatte sikringstiltak for å forebygge framtidige flomskader.

Ådne Bakke
Rådmann

Bente Moringen